

Umění – architektura, 3. hodina

26. 3. 2015

Umělec: malíř – sochař – architekt

Filippo Brunelleschi, Lorenzo Ghiberti, Giorgio Vasari

pojmy: *horror vacui, mimesis*

Baptisterium sv. Jana Křtitele ve Florencii, podle pramenů vysvěceno 1059, mozaiky na stropě, 1225

Horror vacui (strach z prázdna) – zaplnění celé plochy, případně povrchu výtvarného díla figurálními výjevy či jiným dekorem (např. islámská ornamentika) častý prvek ve středověké architektuře, zejména v interiérech, a knižní malbě

Book of Kells (cca r. 800), latinský evangeliář, původem z Británie nebo Irska, nalezen v opatství Kells (50 km severně od Dublinu)

Brendan and the Secrets of Kells (Tomm Moore, Nora Twomey, 2009), animovaný film pracující s estetikou raně křesťanské knižní malby britských ostrovů (kombinace křesťanské a pohanské tematiky):

<https://www.youtube.com/watch?v=2NgV6501YMw>

Mimesis

- do roku 1500 nebyla věrnost zobrazení pojmána jako *zrcadlení*, byla chápána *symbolicky*
- po roce 1500 se **situace mění** – *mimesis* je chápána jako **vytváření nové přírody**
- vznikají při tom **dva proudy**:
  1. **proud** představuje **nizozemské umění**, které je *znázorňující* – obraz je tu **skutečným obrazem světa** (v současnosti reprezentuje tento způsob zobrazení fotografie; otázka: *co v tomto kontextu znamenají digitální zobrazovací techniky, 3D zobrazení???*)
  2. **proud** představuje **umění italské** – *vyprávějíci* – vzniká tu **nová, jiná skutečnost**; toto umění lze popsat vzhledem k obsahu; formální i obsahové znaky tohoto umění pak směřují dále do současnosti – **obraz nemusí ani nic představovat** (jako je tomu u abstrakce), ale **vyjadřovat**
- **koncepte *mimesis* se po roce 1500 mění** – historici umění vycházeli při zkoumání této otázky z italského umění jako z určitého modu, způsobu práce; **výchozí bylo tedy italské *vyprávějíci* umění**
- pozn.: Zeuxis a Parhasios, legendy o vzniku malířství, Pliniova *Historia Naturalis*

PARRHASIVS VELO, VOLVCRIS CEV FALLITVR VVA .

Ioh. Iac. de Sandrart fecit

Jacob von Sandrart, 1683, **Zeuxis a Parrhasios, mědiryt**, 36,3 x 24,4 cm, ilustrace spisu Joachima Sandrarta *Academia Nobilissime Artis Pictoriae*, Norimberk, 1683, Statens Museum for Kunst, Kodaň

Caravaggio, asi 1593,
Nemocný Bakchus, olej na
plátně, 67 x 53 cm, Galleria
Borghese, Řím

Sandro Botticelli, *Pomluva Apellova*, 1495, tempera na dřevě, 62 x 91 cm, Galleria degli Uffizi, Florencie

Giorgio Vasari (1511–1574)

Casa del Vasari, Arezzo,
1542–1548

Giorgio Vasari, *Papež Pavel III. Farnese dohlíží na přestavbu baziliky sv. Petra*, Sala dei Cento Giorni, Palazzo della Cancelleria, Řím, 1546

Giorgio Vasari,
***fasáda Gallerie
degli Uffizi***,
Florence, 1560;
zadavatel:
Cosimo I. de'
Medici

Heinrich Wölfflin (1864–1945)

Geoffrey Scott (1884–1929)

- **teorie „vcítění“** – bezprostřednost uměleckého prožitku, nejběžnější (nevědomý/psychologický) přístup k hodnocení, dějiny umění „beze jmen“
- Geoffrey Scott definuje **4 tradiční omyly v hodnocení architektury**
  - 1/ omyl *romantický* – interpretace symboliky (ikonografie)
  - 2/ omyl *mechanický* – hodnocení na základě technologických a konstrukčních vlastností
  - 3/ omyl *etický* – hodnocení z hlediska vazby na polické a náboženské programy
  - 4/ omyl *biologický* – hodnocení vývojové posloupnosti stylů (tj. styly jsou myšlenkovým konstruktem)

Nikos Salingaros (*1952): Vědecká teorie architektury

- matematik, fyzik a teoretik architektury
- University of Texas, San Antonio

A Theory of Architecture (2006)

Položil si otázku: „*Proč vnímáme některé stavby jako krásné a jiné nikoliv?*“ Odpovědí je přítomnost nebo nepřítomnost tzv. **strukturálního řádu**

- 1. řád malého měřítka** – **střídání kontrastních prvků** (vytváří neusálé napětí)
- 2. řád velkého měřítka** – vzdálené prvky jsou ve vzájemné konstelaci, která vytváří **řád** redukující entropii (tj. nahodilost)
- 3. řád přirozené hierarchie měřítek** – malé měřítko je spojeno s velkým stupnicí určitého **násobku** (ideálně 2,7 m); odpozorováno z přírody (ulity, zvířecí rohy/fraktály)

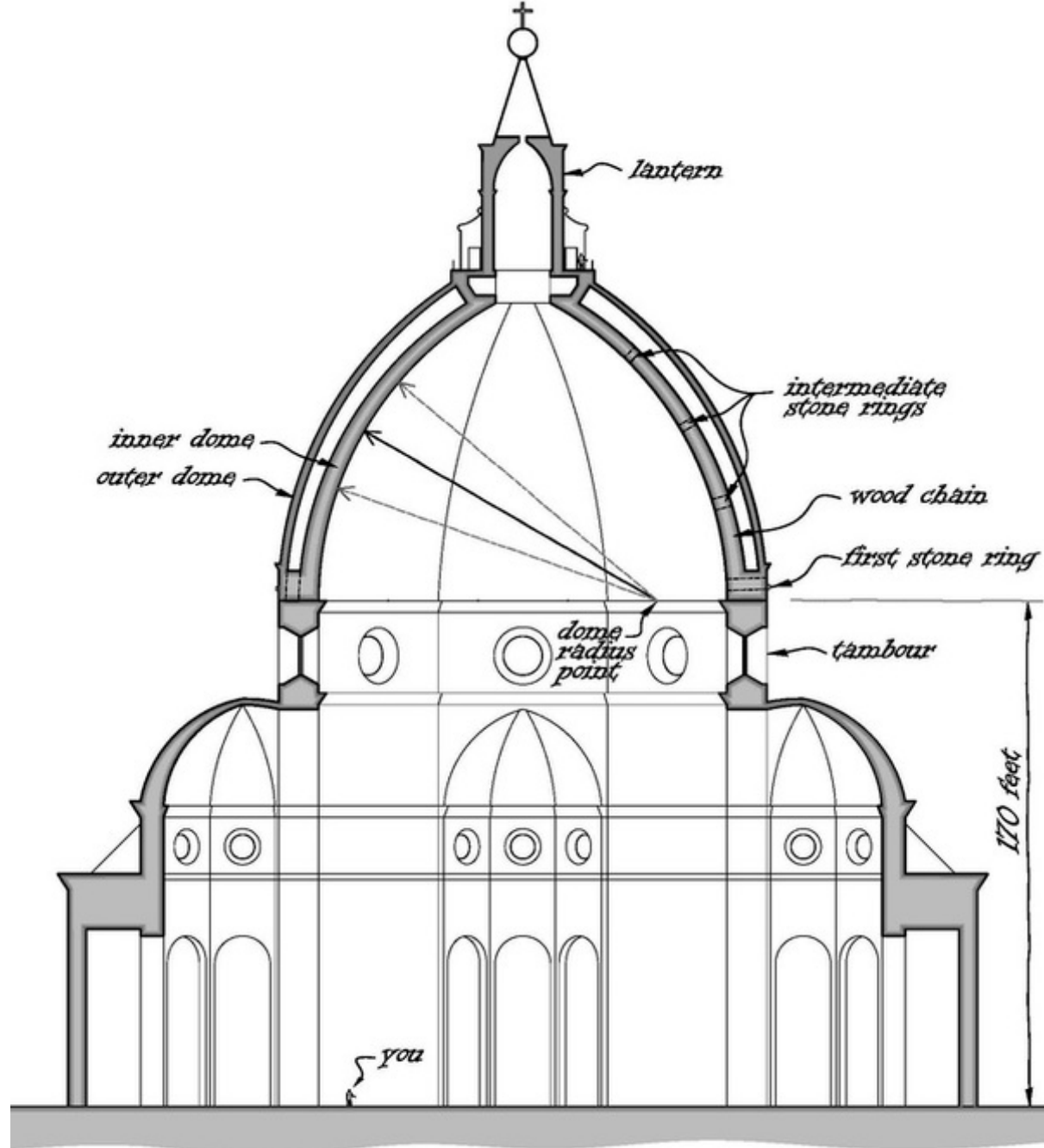

Ustad Ahmad Lahauri, *Tádž Mahal*, 1632–1653

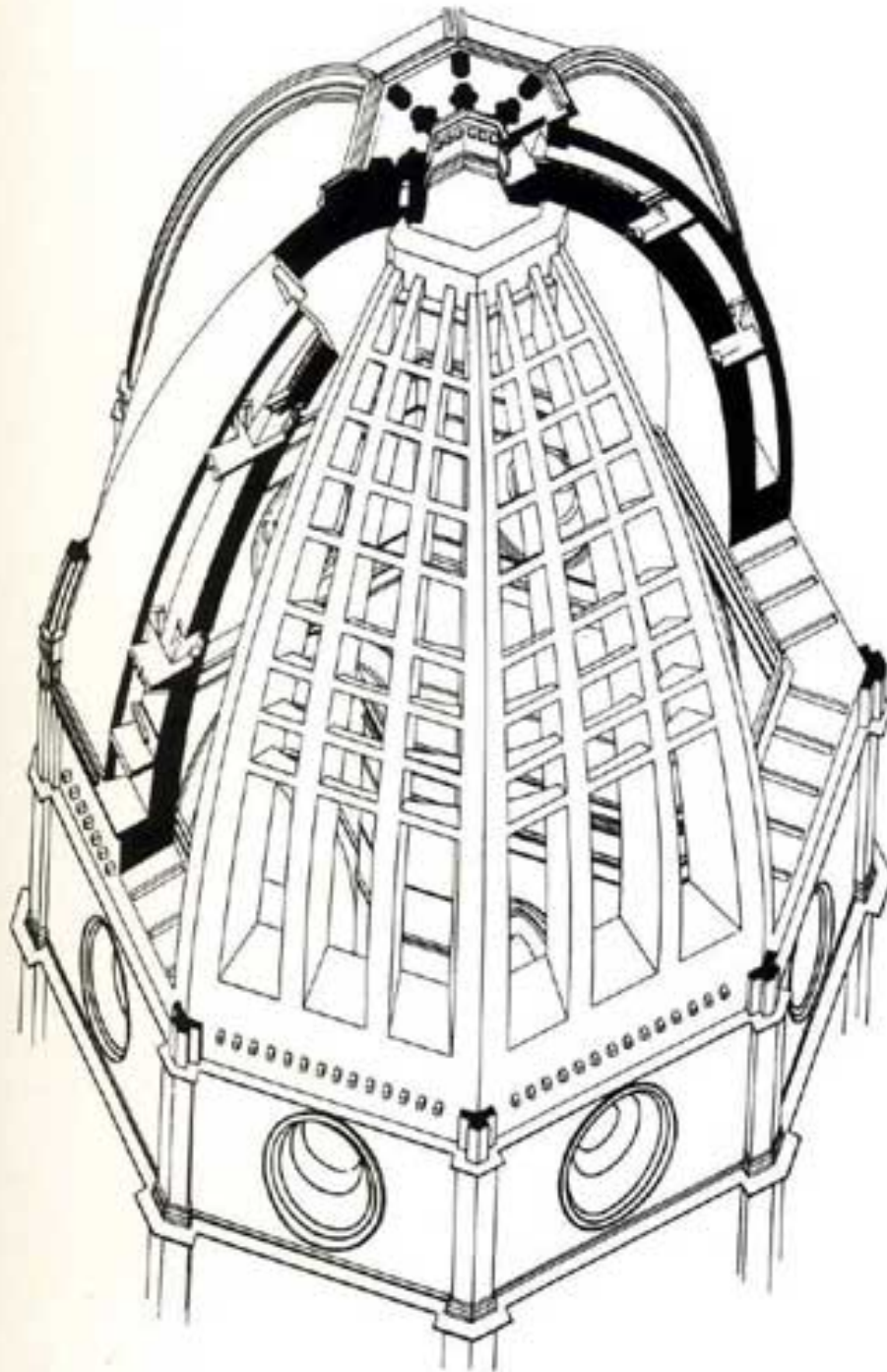

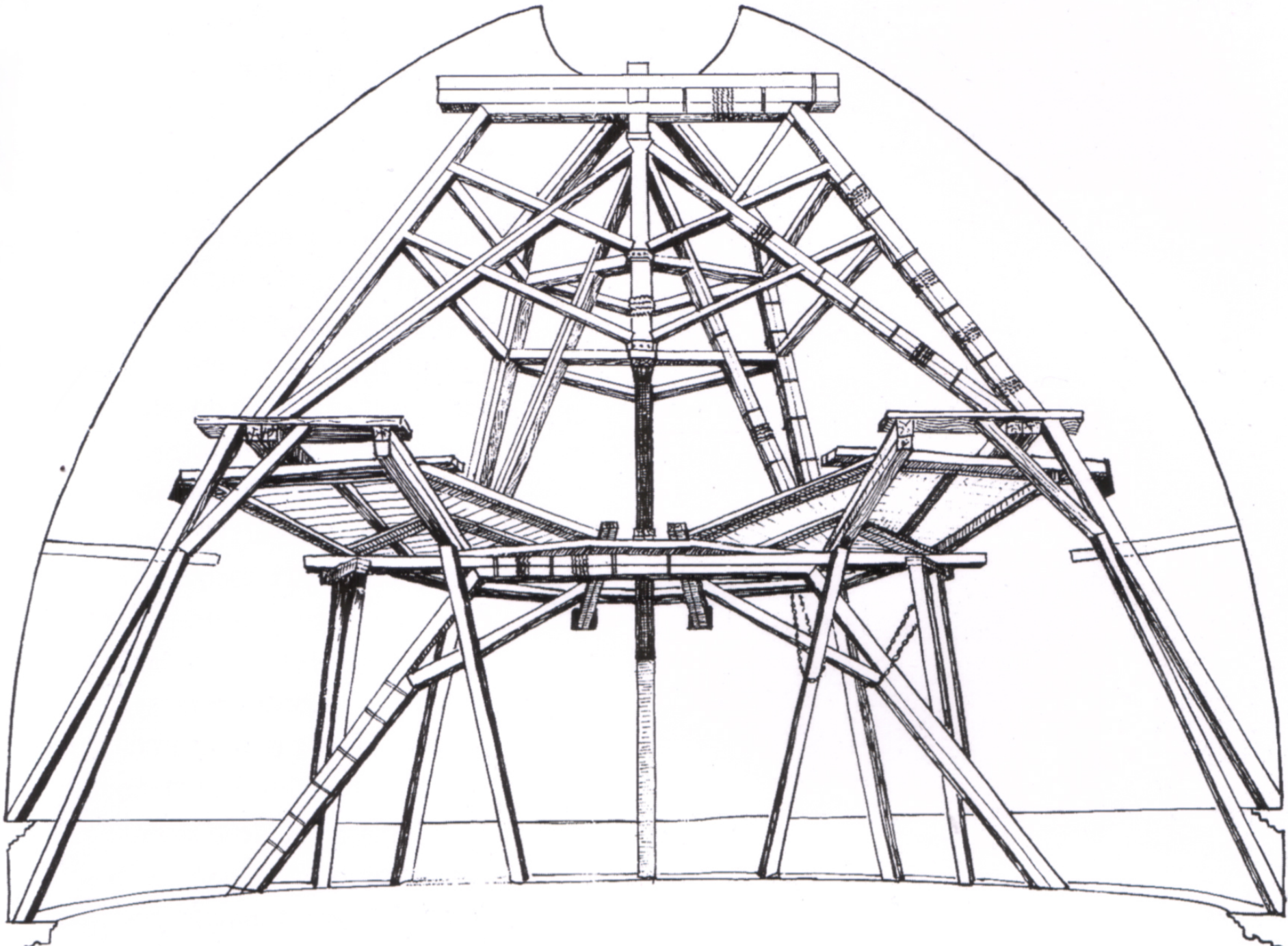
*SANTA MARIA del FIORE,
CROSS-SECTION*

Kupole katedrály Santa Maria del Fiore, Florencie, 1420–1436

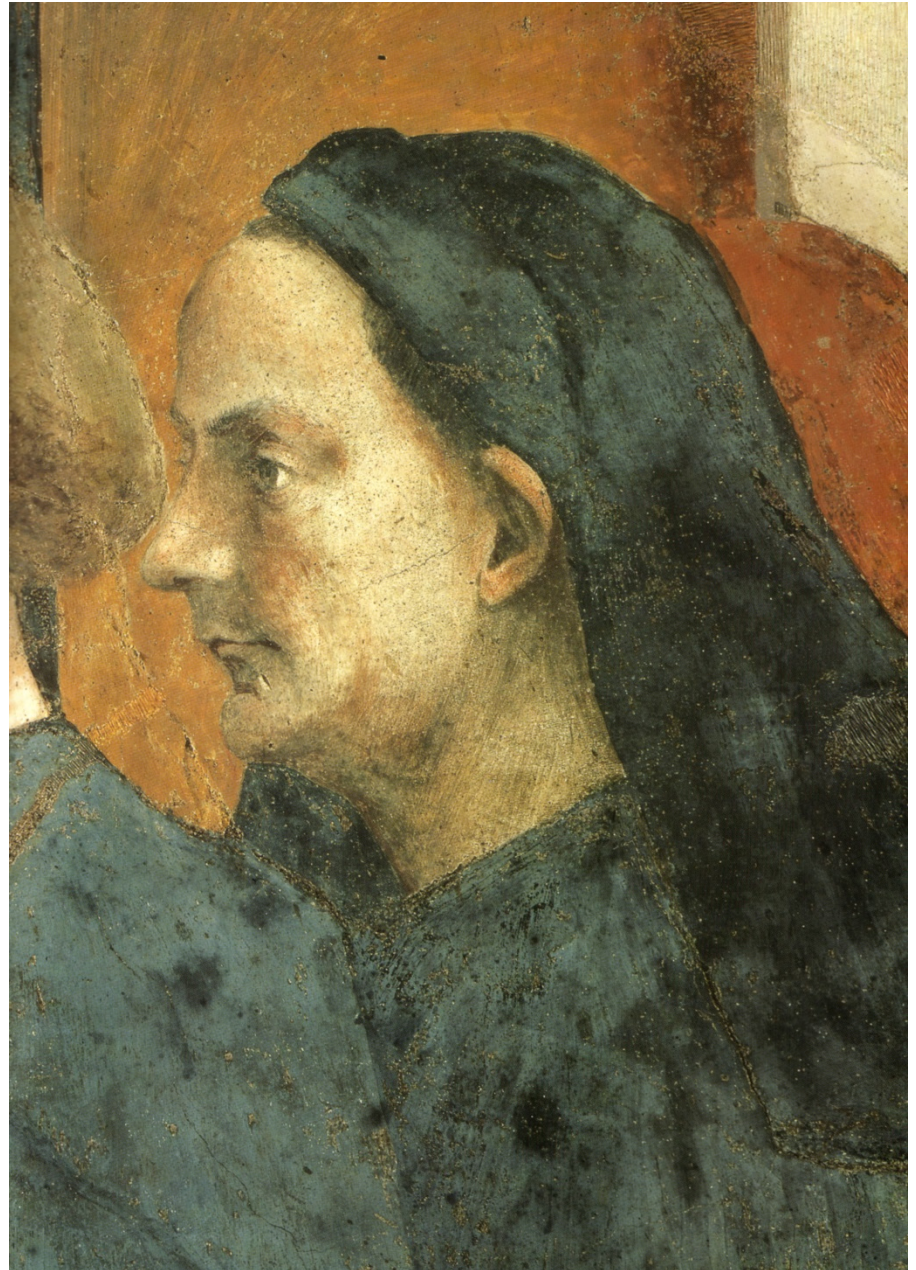

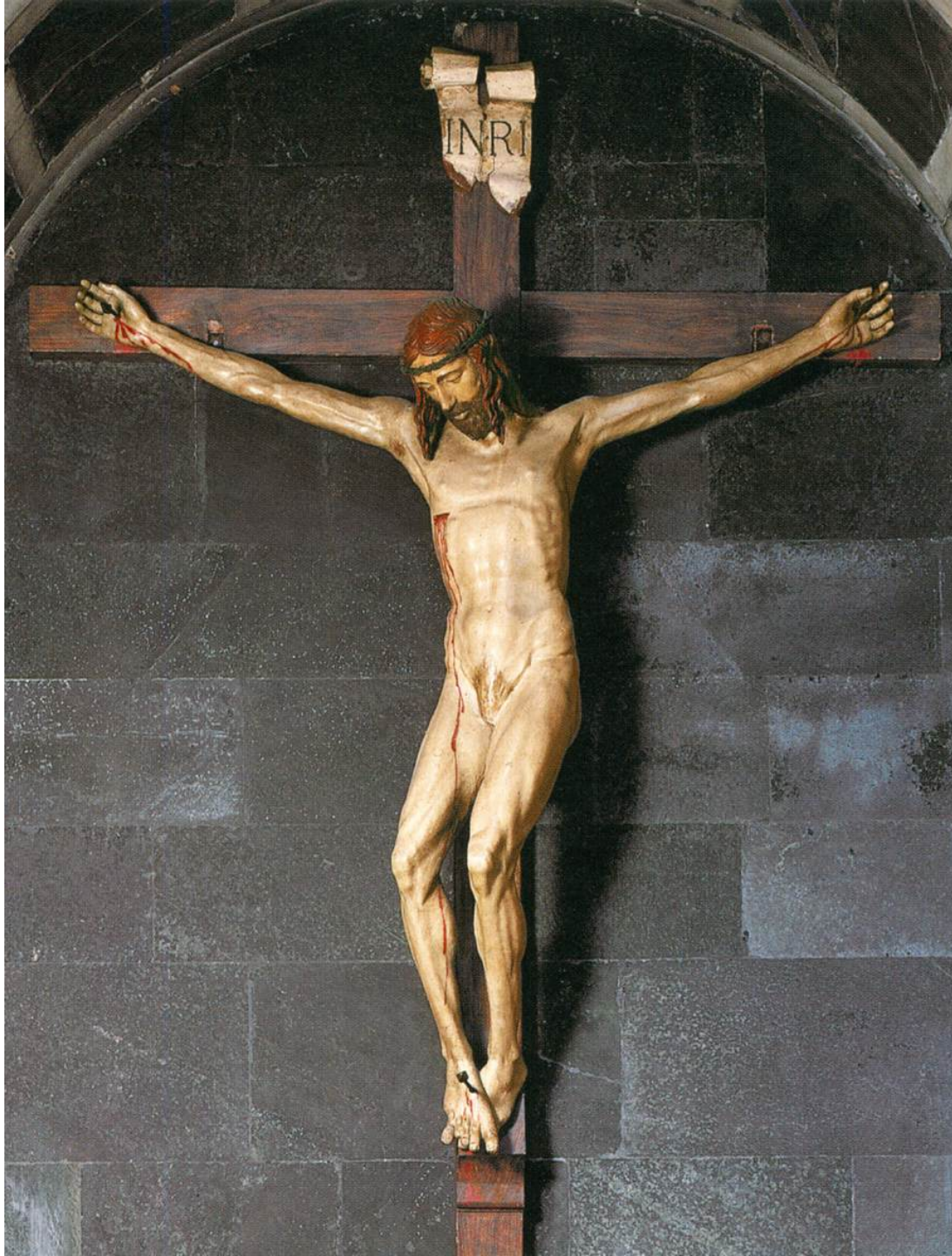

Model kupole Santa Maria del Fiore objevený v roce 2013 ve Florencii nedaleko katedrály při kopání základů pro rozšíření katedrálního muzea

Filippo Brunelleschi (1377–1446)

Filippo Brunelleschi,
Ukřižování, 1412–1413,
polychromované dřevo,
170 x 170 cm, Santa Maria
Novella, Florencie

Filippo Brunelleschi,
Stará sakristie, San
Lorenzo, Florencie,
1419–1428

Tommaso Masaccio, *Sv. Trojice*,
1427–1428, freska,
Santa Maria Novella, Florencie

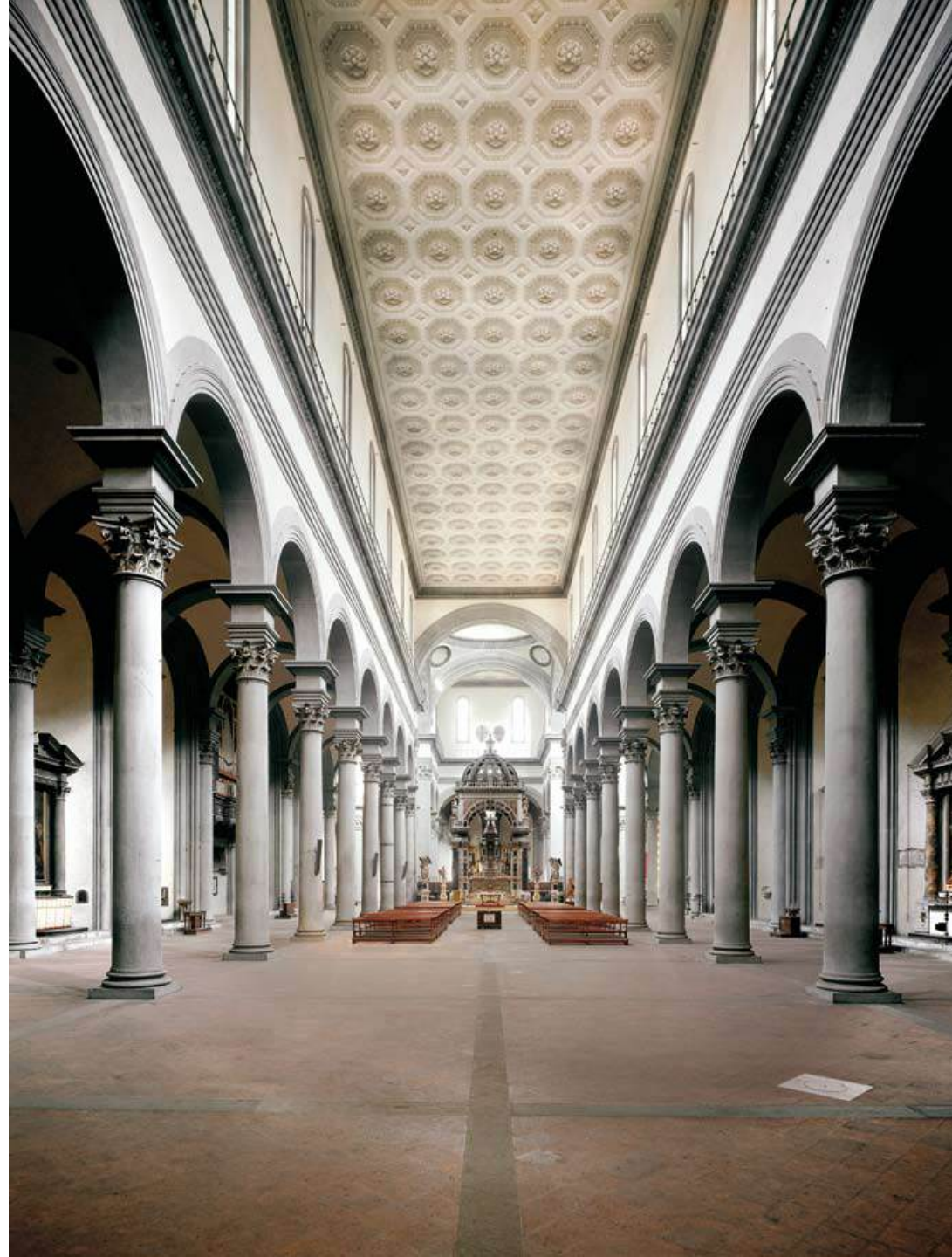

Filippo Brunelleschi, *Ospedale degli Innocenti*, Florence, 1419–1426

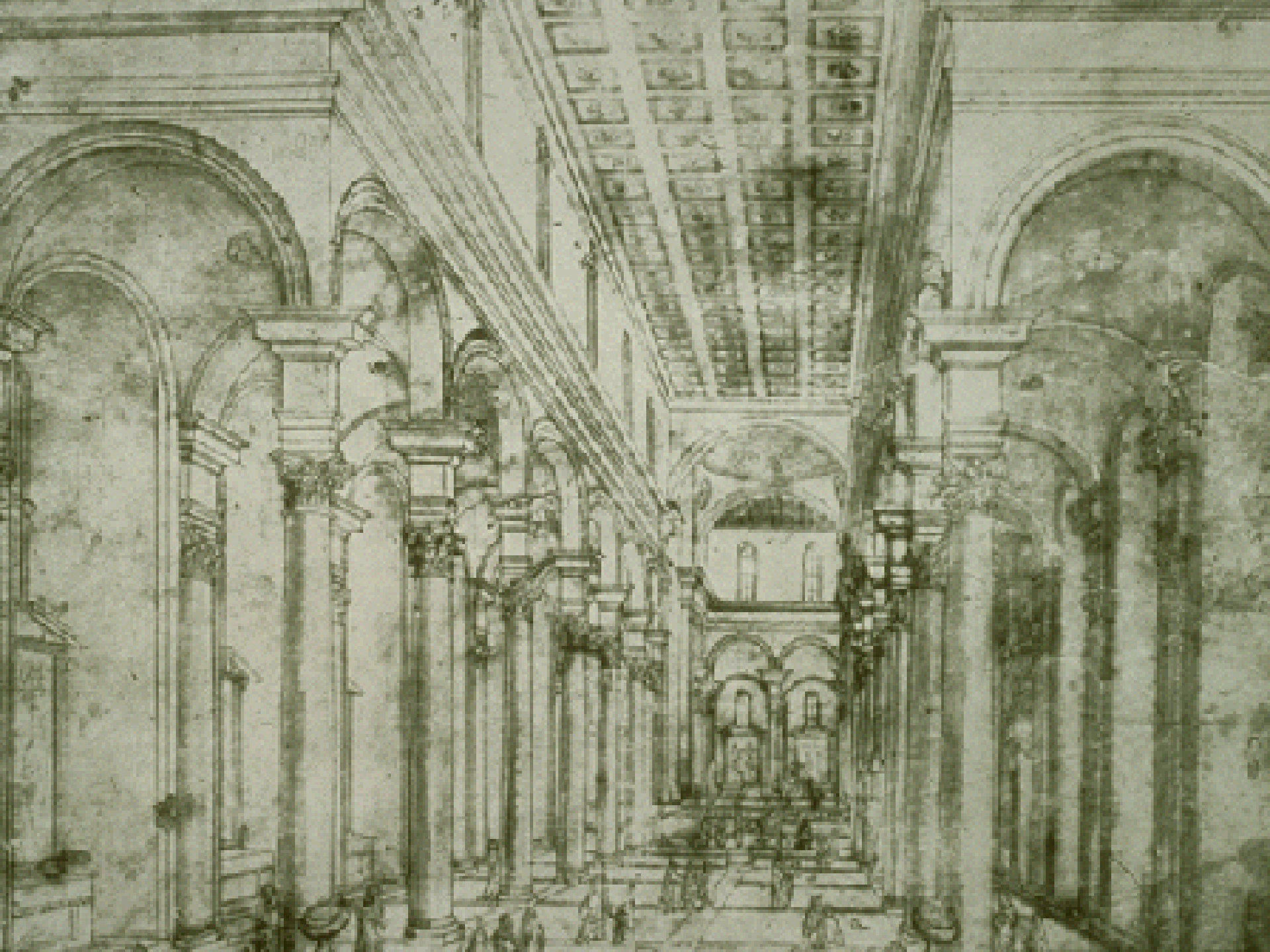

Filippo
Brunelleschi,
Kaple Pazziů,
Basilica di
Santa Croce,
Florence,
započato 1429,
dokončeno po
Brunelleschiho
smrti v 60.
letech 15. st.

Filippo Brunelleschi,
Basilica di Santo Spirito,
Florence, 1444–1446

Giovanni Villani (1276/1280–1348), *Nuova cronica*,
dějiny Florencie sepsané florentským bankéřem

Donatello a Michelozzo,
**Náhrobek vzdoropapeže
Jana XXIII.**, 1425–1430,
Baptisterium, Florencie

OPRAŠKI SČESKÍ HISTORJE

JAK NAPÁLILI A VIPEKLI HUZA

Lorenzo Ghiberti (1378 – 1455), **Autoportrét**, 1425–1452, zlacený bronz, severní dveře Baptisteria, Florencie

Philippo Brunelleschi,
Abrahám obětuje Izáka,
soutěžní návrh
pro severní dveře
florentského baptisteria
(soutěž 1401)

Lorenzo Ghiberti,
Abrahám obětuje Izáka,
soutěžní návrh pro
severní dveře
florentského baptisteria
(soutěž 1401)

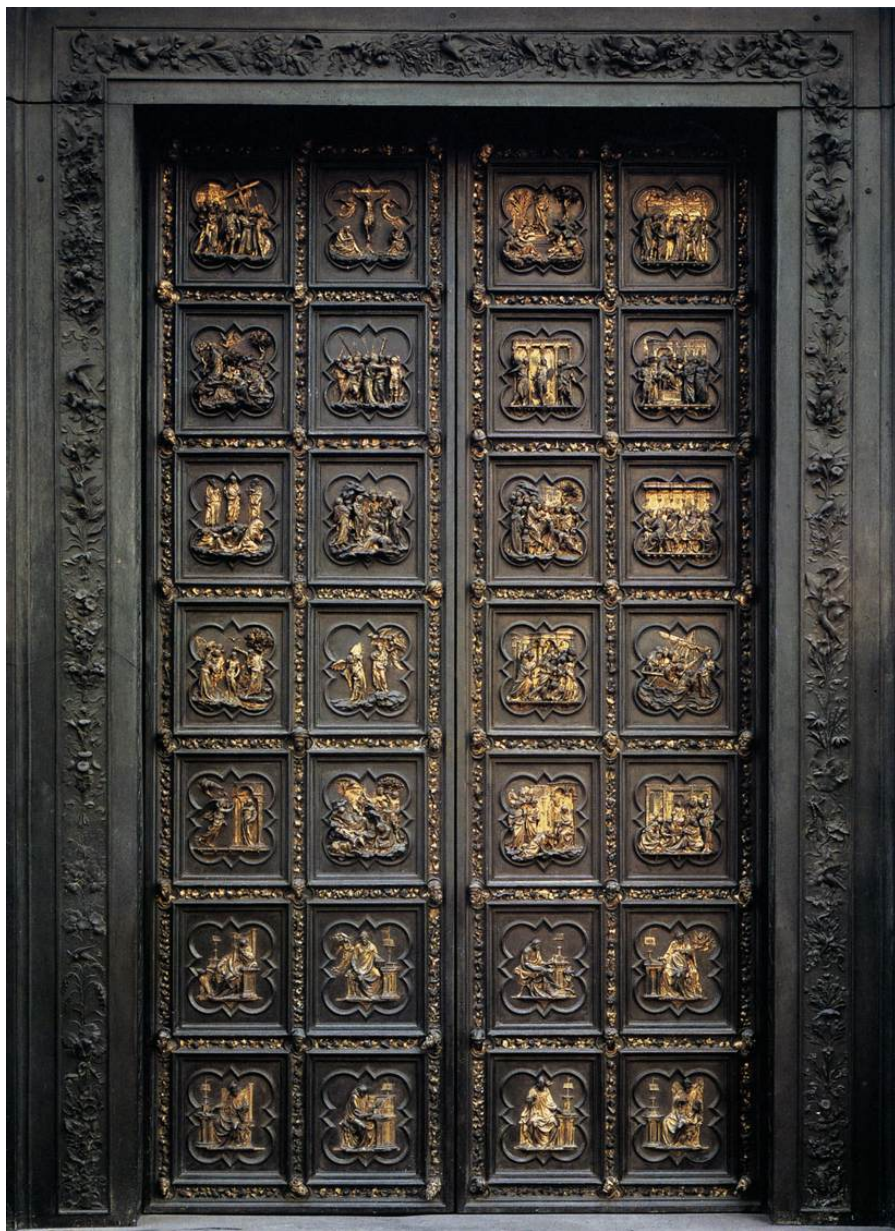
Lorenzo Ghiberti, *Vyhnání kupců z chrámu*, *Disputace s mudrci*, 1403–1424, zlacený bronz, 52 x 45 cm, reliéf ze severních dveří baptisteria sv. Jana Křtitele, Florencie (originál umístěn v Museo dell'Opera del Duomo, Florencie)

Andrea Pisano, *Křest apoštolů*, *Křest Kristův*, zlacený bronz, 52 x 45 cm, reliéf z jižních dveří baptisteria sv. Jana Křtitele, Florencie (originál umístěn v Museo dell'Opera del Duomo, Florencie)

Lorenzo Ghiberti,
severní dveře baptisteria (1403–1424)

Lorenzo Ghiberti,
východní dveře baptisteria (1425–1452),
tzv. *Rajská brána* (Michelangelo)

Lorenzo Ghiberti, *Adam a Eva*, 1425–1452, zlacený bronz, 79 x 79 cm, reliéf z východních dveří baptisteria sv. Jana Křtitele, Florencie

Lorenzo Ghiberti, *Kain a Ábel*, 1425–1452, zlacený bronz, 79 x 79 cm, reliéf z východních dveří baptisteria sv. Jana Křtitele, Florencie (originál umístěn v Museo dell'Opera del Duomo, Florencie)